

Zpravodaj

18—10—24

Práve sa začalo...

Peter Zemaník

Prvé kolo. Atmoška hustne. Páchatelia sa schádzajú a netušia, že ich činy budú po zásluže potrestané. Sudcovia majú v rukách ortiel, ktorý bude nemilosrdný, no spravodlivý. Azda.

Azda predsa len privrú oči, možno obe. Ale ani to nemusí byť dobré znamenie, lebo s privretými oboma očami – zaspia!

A tak sa snaž! Hovorí si páchatel. Snaž sa zaujať tým, čo si si krvopotne naštudoval, natrénoval, naučil sa.

No, krvopotne! Azda nie až tak. Azda len tesne pred výkonom? Bolo to dosť? Viem to? – hovorí si páchatel.

A trpne. A aj trpí. Azda sudca nie. Hoci – aj ten trpne a aj trpí. Niekedy. Skoro vždy. Obaja.

Páchatel si dáva pozor na text. Na to, aby nezabudol to, čo niekto iný napísal. Pre niekoho iného. Ale, najmä pre páchatela, pretože ten to potrebuje povedať celému svetu. A tak si dáva pozor na text. Na jeho nuansy. Na jeho atmosféru. Zreteľne artikuluje, aby ho bolo počuť a rozumieť. Sem-tam zrýchli, sem-tam spomalí. Aby to bolo zaujímavé. Sem-tam dá pauzu. Ale opatrne, aby nevyvolal dojem, že zabudol... to by bol priekak. A pauza je silná! Páchatel je silný! Dojem je silný! Text je silný! A aj výkon. Čin. Počin.

Potlesk.

Sudcovia so sklonenými hlavami (niektorí) počúvajú. Píšu si poznámky. Svetielka lúčkov osvetľujú temená i čelá ich hláv. Závisí to od toho, ako sedia, ako sa skláňajú. Či vôbec. A dávajú pozor. S privretým okom, alebo dvoma (pozor, aby nezaspali!) Dávajú pozor na text. Na jeho nuansy. Na jeho atmosféru. Či páchatel zreteľne artikuluje, aby ho bolo počuť a rozumieť. Či sem-tam zrýchli, sem-tam spomalí. Aby to bolo zaujímavé. Či sem-tam dá pauzu, alebo džuznu! (ako s obľubou jeden z nich hovorí) Ale opatrne, aby nevyvolal dojem, že zabudol... to by bol priekak. A pauza je silná! Páchatel je silný! Dojem je silný! Text je silný! A aj výkon. Čin. Počin.

Gong.

Čísla.

Hodnotenie.

Rozsudok.

Páchatel je spokojný? Sudcovia sú spokojní?

Posúďte sami – vy, ostatní. Publikum. Vy, celý svet, ktorému to páchatel hovoril. Pre ktorého to spáchal. Alebo spácha-cha-l.

Františka Zikánová

HARMONOGRAM FESTIVALU

pátek 18. října   sobota 19. října

M-klub

od 08:30 zahájení a předrecitace;
soutěž I. a II. kategorie

M-klub

09:00 soutěž I., II. kategorie /2. kolo/
Rozpis bude vyvěšen na informační tabuli.

Divadelní kavárna

18:45 **losování 2. kola** soutěže
Rozpis bude vyvěšen na informační tabuli.

Velký sál

14:00 **rozborový seminář** pro 2. kolo

M-klub

19:00 **Divadlo Tantehorse: Iris**
Příbramský stand-up aneb rodina základ života.

19:00 **závěrečný večer** – vyhlášení výsledků, přehlídka vítězů, slavnostní zakončení, posezení při muzice

Století Dannyho Josefa Škvoreckého

Josef Škvorecký. Spisovatel, který by se hřebu kolem stého výročí svého narození nejspíš vysmál. Skládat literátům významnější poctu jen tehdy, kdy se lidské počítání zastaví na kulaté číslici, je v podstatě k smíchu – vzpomeňme, co se už letos nadělalo kolem Kafky... Události, mezi něž radíme i výročí, nicméně naši pozornost uloví a je nakonec pozitivní, že se k osobnostem časů minulých vracíme alespoň někdy. Kromě toho, že před více než sto lety zemřel Franz Kafka, se tedy před sto lety narodil Josef Škvorecký...

4 Městečko Náchod vyslalo do světa mladíka, který nedal dopustit především na holky, saxofon a jazz. Po druhé světové válce se náš hrdina vrhl na studium filozofie a samozřejmě angličtiny, neb byl anglofilem. Následovala povinná vojenská služba, po ní práce v nakladatelství – to ještě nevěděl, že by tam měl okoukávat, co se dá... První literární výboje, u veřejnosti úspěšné, však narazily na milovou vzdálenost od socialistického realismu. Šedesátkové uvolnění přejel pásem ruský tank, následoval normál a potom furt normál... To už je ale milovník angloamerické kultury za velkou louží. Josef Škvorecký s manželkou Zdenou Salivarovou zakládají 68 Publishers a zresuscitují české písemnictví tak úspěšně, že přežije sovětský Husákův normál. Návrat do sametové vlasti Josef se Zdenou neplánují, Josef píše a píše, občas si odskočí zaučit, až ve svých sedmaosmdesáti udělá pod stínem javorových listů poslední tečku.

Připomíná vám to něco? Knihoškovové vědí... Josef jako by své nejhojnější literární postavě ze saxíku vypadl! Ačkoli jsme tedy poučováni strukturalistickými literárními teoretiky, že dílo a spisovatele, život postav a život autora nebo fikční a reálný svět nesmíme mí-

chat jako jabka s hruškama, sám Škvorecký na sebe práskl, že většinu situací, v nichž se románový Danny ocitá, sám prožil. Každá blízkost, podobnost však vyvolává napětí, zvědavost. Jaký je tedy mezi Dannym Smiřickým a Josefem Škvoreckým rozdíl? Měl prozaik stejné názory jako jeho výtvor? Vnímá ženy jako Danny? Lišil se alespoň v tom, že by si nepřál smrt svého soka v lásce, či spíše touze?

„On se hodně stylizuje v těch románech. Byl to ostýchavý chlapec, katolicky vychovaný, byl posedlý ženským půvabem, ale ve vši mravopověstnosti. Josef není cynik jako Danny, Josef je citlivý člověk, hodný. Já jsem na ty holky měla až vztek, že mu nedaly... Ale jinak je fyzicky nemotorný, tancovat neumí, kladívko do ruky nevezme. A proto toho tolik napsal,“ říká o svém muži v dokumentu Gentleman Josef Škvorecký Zdena Salivarová.

Tak takový byl spisovatel, který se svým alter egem nejen prožil válku (Prima sezóna), osvobození (Zbabělci), vojnu (Tankový prapor), zlatá šedesátá (Mirákl) i exil (Příběh inženýra lidských duší), ale dokázal dokonce rozpoutat literární revoluci s gangsterskou elegancí mordující patos, mravní ideály i velkou lásku. Radši hrát jazz, líbnout nějakou tu holku a snít...

Josef Škvorecký, 1958
ČTK / Nebor Leoš

Známí neznámí

**Karolína
Vlčková-Zabručká**

Měli bychom znát spisovatele? Měli bychom vědět, jak vypadají, co si myslí, kdo doopravdy jsou autoři našich oblíbených příběhů?

Radu let ve školních lavicích nám učitelé českého jazyka vtoukali do hlavy, kudy chodil Jan Neruda, kde chlastal Hašek, s kým spala Němcová. Tvrdili nám, že je důležité vědět něco o autorovi, abychom zcela pochopili jeho dílo. Ale je tomu doopravdy tak? Domnívám se, že v tomhle směru může být znalost jak šmouhou, tak i přidanou dioptrií na brýlích. Jistě, ptejme se, kdo to vlastně ten Shakespeare byl, ale nechme ho mimo jeho dílo.

Jedna věc je dozvědět se něco o dávno zesnulých škrabalech, zásadnější je však otázka, zdali máme znát naše současné pisálky. Chtěli byste potkat Mornštajnovou? Tučkovou? Hartla? Či jiného známého spisovatele z našich časů? Upřímně, já ne! Po zjištění, že autorka není ona báječná, inspirující a milá paní, jak jste si ji představovali, ale nesympatická a protivná baba, se nebude vaše ruka blížit k její knize v polici knihkupectví s takovou vervou jako dřív. Spisovatel není celebrita! Máme znát jeho dílo, ne jeho ksicht a soukromý život.

A jak se to týká festivalu? Proč o tom vůbec tlachám? To je snadné... Uznáme-li, že znalost autora nám zasahuje do interpretace, a to bychom měli, čeká naše recitátory důležitá volba: Název a autor před, nebo po?

Vstřebavejme moudrost našich spoluobčanů!

Jirř Jurečka

Nápisy na zdech, díl druhý. Velmi oblíbeným žánrem českých a moravských stěnopisců je veřejné předávání esence svých životních zkušeností komukoli, kdo chce či nechce. Pracovně a snad ne příliš ironicky jsem si tento žánr nazval „múdro“.

6 Ale nemylte se, chovám k němu velký obdiv, možná i proto, že se často půvabně blíží stylu dada.

Ponechme však nactiutrhačných řečí a nepodceňujme životní znalosti a zkušenosti jiných. Možná právě s jejich poselstvím na zdi průchodu pocítíme duševní souznění a najdeme v něm odpovědi na otázky, které nás trápí. Tak třeba:

Snazím se najít lehkost, jemnost a ženskost, kterou naše generace dávno ztratily. Přichází s tím každodenní zmatenost a narovnávání vžitých pravd.

Netrefa? Tak zkuste:

Člowěk který se trapí, se bude trápit celí život

Ne. To asi nepomohlo. Tak okusme trochu zdravého fatalismu:

***Čo prichádza
nechaj príst
Čo odchádza
nechaj íst***

Samozřejmě, můžeme jít podstatně víc do hloubky:

***Laska neny ako vizeraš vonka
ale znuka***

Ano ano, tato myšlenka nepochybně rozvíjí moderní filozofickou školu velikána a miláčka slovenského národa Andreja Danka. Kdo by nevzpomněl některý z řady jeho legendárních výroků, jako například „Keď chceš vyhrať, nesmieš prehrať.“ V české verzi pak můžeme navázat:

Čím jsem starší, tím jsem starší. T. M.

Tohle už je ale trochu srozumitelnější:

***Niektoré zlé deti berie čert,
niektoré policajti***

Není tajemstvím, že ve veřejném prostoru našich průchodů, nádraží a periferií figuruje celá řada vulgárních a fekálních výroků, od trapných a nechutných až po třeskuté vtipné, ale těmto bychom se v poetickém zpravodaji rádi vyhnuli. I když někdy s lítostí :) Možná jen na ochutnávku dva hraniční:

***Láska je jako prd.
Když moc tlačíš, posereš to...***

***Motjlům květiny
Mouchám hovna***

Volně navazujeme další moudrosti v dativu:

***Rum Rumunům
Koňak koňům
Pivo plzeňákům***

Působivý refrén Poeova Havrana nenápadně připomene věta

Ještě jednou se vyspíme a pak už ne.

Do hlubších témat zabrousíme s autorem výroku

Když zabiješ vraha, počet vrahů se nemění.

Ano, to je zásadní myšlenka. Jistě, mohli bychom polemizovat, že pokud vrahem už jsi a vraha zabiješ, tak se počet vrahů sníží. Věcně správnější výrok by tedy byl: „Když zabiješ vraha, počet vrahů nevzroste.“ Ale neznělo by to tak múdre. Možná se vám tedy více zalíbí toto múdro:

Čím víc sebevrahů, tím méně sebevrahů.

A blížíme se ke konci, tak ještě tři múdra, nad kterými by se dalo blahosklonně pokývat hlavou a víceméně souhlasit:

Život je pes a my jsme jeho granule.

Bez lásky a kávy je člověk bezlaskavý.

Čtení knih: jediný způsob, jak legálně žít stovky životů.

Jistě, asi nejen mě napadne – jaké jsou tedy ty nelegální způsoby? Mě by tedy zajímaly.

K závěru si nechávám zase jedno lehké dada, v němž první řádek zarazí, ale v kontextu s následujícími je vlastně ještě v pohodě:

Např. Děkujeme ti Pane za stlačený vzduch, který nám pomáhá!

(vyz. Vychřýce)

nebo Mystrál

A jakým omítkovým múdrem to dneska zavřem?

Všechno, co dělám, je proto, abych byl nejlepší. A budu.

Zdeněk Smolka
Opuštěné

Nie je nula ako nula.

Peter Zemaník

Nula je začiatok i koniec, plynutie času i jeho zastavenie. Nula je rovnako dôležitá ako aj bezvýznamná. A preto! Pokračujeme v rozhovore s Marcelom Pálešom...

Každý deň sa začína od nuly. Hneď po odbití polnoci sekundová ručička zároveň odštartuje krok do nových zážitkov, rozhodov aj lások, sklamaní aj úspechov, stúpaní aj pádov. A spolu s minútami sa tá štatovacia nula v nás dennodenne rozrastá každým zatlkotaním srdca. Nula je večnosť.

8

21. júla 2011 sa na banskobystričskom slnečnom námestí pri fontáne konalo poetické podujatie Ars Poetica Neosoliensis v sprievode hudby a výtvarného umenia z Ateliéru 3G – výtvarníkov troch generácií. Vystúpili viacerí autori, aby prítomným darovali kúsok seba v podobe vlastnej tvorby. Mali len jeden cieľ – čo i len na malú chvíľu ľudí zastaviť a vytrhnúť z uponáhľanej doby. Hľadisko počúvalo, vnímalo, prežívalo vyslané slová a umelcom ďakovalo potleskom. Aj náhodní okoloidúci sa so záujmom pristavovali a viac či menej ponárali do odzneného. Umelcom sa tak trocha podarilo zastaviť čas.

Vrstovníkov, príbuzne tvoriacich, generačne podobných, alebo literárne, hudobne, výtvarne v jednom období pôsobiacich umelcov zvyknú kritici alebo kunsthistorici nazývať „generáciami s prívlastkom“, Dadaisti, Osamelí bežci, Impresionisti a pod. Vy ste založili Generáciu Nula a hneď ste sa tak aj pomenovali. Bolo to dôležité, aby ste mali meno?

Keď sme v roku 2011 spolu s básnikom Petrom Papšom založili literárne zoskupenie Generácia Nula, začali sme organizovať pravidelné literárno-hudobné podujatie s názvom Večer Nula. Vtedy Peter ako vysokoškolský učiteľ a ja ešte ako študent univerzity sme pozývali predovšetkým vysokoškolákov, ale nielen ich. Postupne sa publikum vyprofilovalo najmä na ľudí, ktorí nejakto tvoria, alebo majú ku kultúre blízko, alebo

nás jednoducho podporujú. Teda už dlhšie to nie je len o mladých, i keď mladí ľudia nám často v programoch účinkujú. Orol tatranský ale o mladých a pre mladých určite je. A tiež rôzne nielen literárne súťaže, v ktorých sa občas pohnem ako porotca. A tak azda môžem zhodnotiť, že zo strany mladých záujem o literatúru či kultúru je stále. V súčasnosti sú síce mladí zvädzaní rôznymi lákadlami, ktoré ich odkláňajú od tvorivých aktivít a prikláňajú skôr k pasívnej zábave, ale predsa len sa rok čo rok nájde dostatok mladých, ktorí literatúru či kultúru ako takú vyhľadávajú, lebo vedia, že im dá viac ako rôzne masové požírače voľného času.

Stretávate sa pravidelne, alebo ad hoc. Alebo vôbec nie?

Sme voľné združenie podobne cítiacich, mysliacich, pôsobiacich ľudí,

ktorých cieľom je osloviť vnímavých ľudí literatúrou, ktorá by ich mohla zaujať. Snažíme sa prezentovať na kultúrnych podujatiach, happenin- goch, festivaloch, čítačkách, prsto tam, kde je o literatúru – a tým aj o nás – záujem. Netrápime sa štatútom, ale ľudí si medzi seba vyberáme. Na niekoho odporúčanie, poznámku, pozvanie, poznanie. Pozorujeme, sledujeme (v tom dobrom slova zmysle) svoju tvorbu a diskutujeme o nej. Je jedno, kto má aký vek, naše rozpätie je od 20 do 70 rokov a práve tá pestrosť je fascinujúca. Momentálne je nás deväť, pričom desiatou, ktorá medzi nás v aktuálnom období vstupuje, je Gabriela Grznárová. Organizujeme podujatia, ktorých cieľom je propagovať literatúru a hľadať spojenie s inými umeleckými žánrami a ďalšími tvorcami. Napríklad vlani, žiaľ, náhle odišla talentovaná Zuzka Ogurčáková.

Marcel Páles

**PRIECHODY PRE CHODCOV
NÁDEJE**

/venované Zuzane Ogurčákovej
1999-2022/

*Možno si si v myšlienkach niesla
plán na nedeľný večer
Možno ti tam bzučali verše
ktorými si mala excelovať v Prahe
Možno si drobnou úvahou
pohľadzala čosi z krásy všednosti
Možno tam bdelo iné Možno*

*Prejsť zo strany na stranu
býva niekedy nemožné
Priechody medzi brehom a brehom
neponúkajú vždy monotónnu zeburu
ani farebný semafor
Ktosi ťa pozve a ty musíš
Bez rýmu čo by sa prerýl do nádeje*

*Štvrtok si nám čítala básne
a v nedeľu zostal z teba len hlas
v rozhlasovej nahrávke
a úsmev na fotkách
a srdce v srdciach čo prebija plač
Rozžitý čas sa mení na
aforizmus o ukončenom bytí*

*Zuzana
ty už vieš o konci viac ako my
o začiatkoch
Už sa nám usmievaš zo strany
kam sa vchádza priechodmi
pre chodcov nádeje
Tej ktorú si siala hlboko slovom*

*Zuzana
musíme ďalej ukladať kroky
vpred A aj za teba vďačne
Preniesť si na svoju stranu
lahkosť bytia
ktorou si dobíjala okolitý svet
Nenechať sa odbiť neúspechmi*

*Možno si si vtedy v myšlienkach
niesla úryvok z básne
ktorú ešte život nestihol napísať
Možno si ju musela najprv
neprežiť
Možno tam bdelo iné Možno
Tam na priechode pre chodcov*

nádeje

**Na ktoré eventy si najradšej
spomínate?**

Bolo ich nemálo, snažíme sa každý rok na seba – na literatúru a umenie – nejakým spôsobom upozorniť. Príkladom je prepojenie ženského tria Krajka s nami. Ovocím našej snahy sa stal CD album s rovnomeným názvom Generácia Nula, ktoré sme na svetlo sveta uviedli slávnostným programom 15. septembra 2022 v priestoroch Galérie M. A. Bazovského v Trenčíne. Cieľom projektu bolo pôvodne originálnym spôsobom oživiť dielo pôvodnej slovenskej tvorby. Išlo tak o autorské hudobné spracovanie pôvodnej slovenskej poézie autorov literárneho zoskupenia Generácia Nula v podaní ženského tria Krajka, obohatené o prednes. Zámerom spolupráce sa stala aj prezentácia slovenskej poetickej tvorby na verejnosti, a to prepojením aktivity v oblasti literatúry, hudby a umeleckého slova. Dramaturgia albumu vznikla zo zhudobnených textov, ktoré sú výberom zo súčasnej slovenskej tvorby časti spisovateľov literárneho zoskupenia Generácia Nula ako Marcel Páles, Janka Olejová, Ľudovít Majer, Peter Papšo a Marcel Perecár. Podarilo sa tak realizovať ojedinelý

projekt pôvodnej slovenskej tvorby, ku ktorému dali autori, súčasní slovenskí básnici, poetka a aforista, svoj súhlas so šírením diela. Na albume sa objavujú aj recitácie popredných profesionálnych hercov Jozefa Šimonoviča a Zuzany Ogurčákovej. V prípade Zuzany Ogurčákovej ide o bytostné zachovanie jej umeleckého prednesu. Zatiaľ čo 15. septembra mladá herečka prednesom spríjemnila slávnostný program uvedenia nového CD albumu v Trenčíne, už 18. septembra našla posledný výdych doma na Spiši, keď priamo na priechode pre chodcov podľahla následkom tragickej nehody. Vodič automobilu jej ako chodkyni nedal prednosť.

Vzniklo ale aj tanečno-literárne spojenie Generácie Nula a Divadla Štúdio tanca v Banskej Bystrici.

Pri experimentoch človek nikdy nevie, čo prinesie záver. Môže to byť fiasko, ale aj úspešný pokus. Divadlo Štúdio tanca spojilo poéziu bansko-bystrického literárneho zoskupenia Generácia Nula s tancom domáceho súboru a vznikol experimentálny formát, v ktorom sa pokus zmenil

na prekvapujúco úspešné podujatie, o reprízu ktorého návštevníci prejavili okamžitý záujem. Pri prvotnom podnete podujatia (P)ohyby slov stál člen Generácie Nula, básnik Marcel Perecár, ktorý už v období pred pandémiou oslovil Divadlo Štúdio tanca ako ich stály a dlhoročný návštevník. Bol to taký náš pokus skúsiť niečo nové a nevidané. Prostredníctvom online porady Generácie Nula sme si rozdelili úlohy. Zakrátko vznikol v spolupráci s vedením divadla koncept programu, ktorý by mal spojiť poéziu s tancom. Predstava aj termín boli, no nakoniec nám ich vyfúkla pandémia. O trištvrte roka neskôr sme si opakovane sadli za stôl s tanečníkmi a dali plánovanému programu konkrétne obrysy. Nasledovala generálka, premiéra a povzbudivé reakcie obecenstva aj odhodlanie pokračovať. Divadlo Štúdio tanca pôsobí na pôde mesta od roku 1998, literárne zosku-

penie Generácia Nula od roku 2011. Tanečníci aj literáti majú za sebou množstvo podujatí nielen v Banskej Bystrici, no pre obidve umelecké skupiny išlo o nové prepojenie. Experiment prepojenia tanca s čítanou literárnou tvorbou na pôde Divadla Štúdio tanca sme vnímali ako pozoruhodnú skúsenosť. Pôvodne malo ísť o experiment, pri ktorom tvorcovia na jednej aj na druhej strane počítali s možnosťou, že pôjde o jednorazovú záležitosť. Avšak už krátko po podujatí bolo jasné, že bude potrebná repríza, po nej ďalšia.

Aktuálne sú členmi Generácie Nula:

Peter Papšo – básnik a textár, vysokoškolský pedagóg, aktuálne zamestnanec Ministerstva školstva

Marcel Páleš – básnik a prozaik, rozhlasový dramaturg a redaktor-moderátor

Pavol Korba – básnik a kapucínsky mních

Eudovít Majer – aforista, epigramatik, dôchodca

Janka Olejová – poetka a lekárka

Marcel Perecár – básnik a stredoškolský učiteľ

Michal Várošík – prozaik a scenárista-režisér dokumentárnych filmov z RTVS

Miroslava Košťálová – poetka, pracuje v Divadelnom ústave

Lucia Vlčeková – prozaička a študentka

Gabriela Grznárová – poetka

<http://www.generacianula.sk/>

Víte, co říkáte?

Karolína Vlčeková-Zabručká

Zná to každý... nádherná báseň, melodický rým a najednou ouha – divné slovo. Co to jako je? Co to znamená? Že by to byl nějaký hmyz? Spíše brouk v hlavě, který hlodá, hlodá a hlodá. Zkuste něco vyhlodat vy:

- Jho = _____
- Svat = _____
- Ráčna = _____
- Splín = _____
- Obrtlík = _____
- Škapulír = _____
- Apatyka = _____
- Listonoš = _____
- Kandelábr = _____
- Rynek = _____
- Kamizola = _____
- Lazebník = _____
- Komisárek = _____
- Portmonka = _____
- Majzlík = _____

Řešení: část postroje lažných zvířat, přenesené ležákův údel vlastního něčeho, někoho; otec zete; nářadí k povolání matce; melancholická nálada; malá jednostranná otočná klíčka; amulet; lékárna; poště; pouliční osvětlení; náměstí; kabát; majitel léčebných lázní; chléb pro chudé; peněženka; truhlářský sekáč

Mezinárodní festival prózy?

Erik Zabrucký

Za zkratkami se může skrývat leccos. Ačkoli je jejich smyslem zhustit význam slovních spojení do pár písmenek a přinést za méně peněz stejně muziky, nezasvěcencům mohou působit značné potíže a nadělat i z celkem milých a moudrých lidí analfabety. Z nějakých důvodů proto pod zkratkou RJ nepříjíždí k perónu rychlý jídelňák, ale žlutý vlak s personálem v růžových košilích, nárůst obezity u mladistvých měly zastavit přidané hodiny TV, bohužel pochopené jako hodiny u TV, a děda si celý život vyčítá, že četl psaníčko své milované spolužačky „místo srazu – zajdi za roh“ jako zajdi za er-ó-há. A co konečně MFP! Ne, není to ani mikronéský filmový průmysl, ani multifunkční printer (tiskárna), ale Mezinárodní festival poezie (světově propagační zkratka IPF, tedy International poetry festival, se zatím u české ani zahraniční veřejnosti neujala, neboť ji už používá Mezinárodní federace silového trojboje).

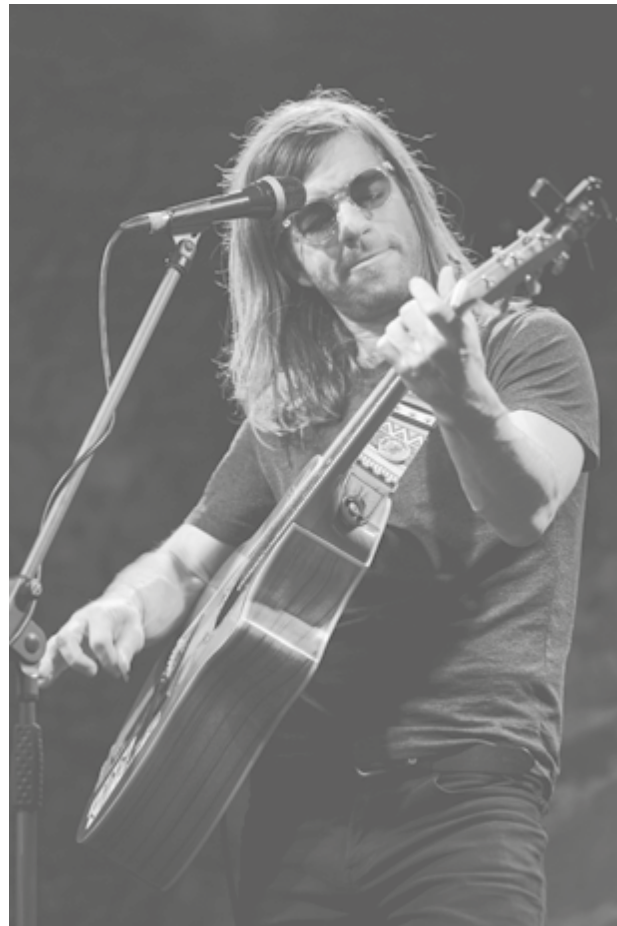
Jako luštitel zkratk bych měl nejspíš největší problémy přijít na ingredienci písmene P. Ne proto, že je pé matkou češtinou odsouzeno k pozici odrazového můstku řady vzteklých vulgárit deroucích se z úst při dlouhotrvajícím luštění až příliš snadno, ale spíš z důvodu, že festivalový posluchač vnímá neopominutelné zastoupení prózy. Uděláme-li si inventuru například minulého ročníku, volby interpretů dopadly následovně – až čtyřicet procent recitací si uzurpovala próza. Poezie tedy sice vyhrála, ovšem přihlédneme-li k prvnímu paragrafu propozic, který určuje povinnost mít za jeden z textů poezii, volba nemohla být úplně svobodná... Nezpůsobili bychom tedy zrušením této podmínky, že se z MFP stane MFP?

Literární teoretici i historikové by si na tendenci „Od poezie k próze“ velice rádi smlsli. Mluvili by o cestě literatury a interpretů od sakrálna k profánnosti, od literatury pro

patricijskou elitu k plebejské literatuře pro všechny. Svůj prozaický, rozumový výklad by protkali alespoň mírně poetickými příklady, které by si však pro svou neduchaplnost vypůjčili od obdařenějších – třeba od Paula Valéryho, který přirovnává prózu k chůzi sledující přesně stanovený cíl a poezii k tanci, jehož otáčivé pohyby nesměřují nikam a vyjadřují stav vytržení. A pak by se zase vrátili k tomu, jak byl v antice román v dětských plenkách a poezie se dnes snaží vyhnout plenkám stařeckým. A uzavřeli by své přednášení tím, že se i v povídání o vztahu prózy a poezie snažili být jak prozaičtí, tak poetičtí, a že jsme byli svědky souhry formy s obsahem...

Ano, vlastně na tom něco bude. Poezie je na poslech patetičtější, její rytmus číhá na interpreta jako uspávač posluchačů a nejedná-li se zrovna o Suchého, Wernische a jim podobné, pro leckoho není zrovna zábavná. A když cítíte, jak je sál probuzen, rozzářen a jak vás najednou vnímá, přece jen budete jako interpret po vtípných prózách pošilhávat častěji. Lyričtí recitátoři se tak proměňují ve vypravěče, ne-li ve stand-up komiky, neboť se koneckonců smějeme společně, zato citlivost je soukromější, intimnější, schovaná v tichém čtení doma před spaním.

Regule a název festivalu však poezii i přesto neúprosně protežují. A vidíme, že to má určité opodstatnění – udržují prózu s poezií v relativní rovnováze, recitátoři se zdokonaľují ve své zálibě prací s rytmem a veršem a i přesto, že by festival při změně názvu nemusel měnit zkratku, zbavil by se příští rok svých šestých kulatin. Proto si myslím, že na první ročník Mezinárodního festivalu prózy budeme čekat marně, stále se budeme scházet na Mezinárodním festivalu poezie. Jsem však zvědav, zda letos nedostane poezie ještě víc na frak.

Závrat...

Najprv sme sa zrazili pred klavírom. On na ňom brnká akúsi melódiu, ja som sa spýtal, či je to on, a povedal: „Ahoj. Ja som Dan.“

„Ja som Peter.“

A bolo. Vlastne, takmer – bolo.

„Chceš si zahrať?“ spýtal sa.

„Ja to neviem,“ vravím.

„Ale vieš. Stačí, keď budeš vybrnkávať akúkoľvek melódiu iba na tých bielych klávesoch. Takto.“

A išlo to.

Tak akosi ľahko. Tak akosi bez zábran, bez ostychu, bez bariér. Taký večer to bol, potom, aj na javisku. Prúd muziky, slov, pesničiek. A najmä – humoru. Zdalo sa mi to nevšedné, lebo humor a pesničkár, to nie vždy funguje. A ešte k tomu, keď si dokáže robiť „prdel“ aj zo seba. A tak sme sa porozprávali. Asistoval nám k tomu sud – osud.

Dan Vertigo. To je pseudonym? Lebo vertigo je v podstate závrat, akoby zatmenie mysle. Či nie?

Nie pseudonym, ale pneumokok.

No, nie celkom. Vieš, lebo po mojom koncerte majú všetci zatmenie mysle, alebo závrat.

Nadsázka a zmysel pre humor je tvojou pracovnou metódou. Alebo sa mýlim? Pesničkár, ktorý sa s nadhľadom díva na svet, takých je relatívne málo, lebo pesničkári, ktorých poznám ja, si väčšinou myslia, že sa veľmi vážne musia vyjadrovať k témam sveta.

No, je to taká moja ľudská prirodzenosť. Myslím, že každý – aj ten tzv. vážny pesničkár – robí to, čo mu je prirodzené. Inak by to nebavilo ani jeho a ani ľudí, čo ho počúvajú. Ono

je to tak, že ja si rád robím „srandu“ aj v bežnom živote. Moja priateľka by o tom vedela rozprávať. Občas rozmýšlam, či náhodou na pódiu nehovorím príliš veľa vtipov, a snažím sa to trochu brzdiť, ale ono to tak nejak vyplýva zo situácie a koncert od koncertu.

Aké to bolo dnes?

Dnes to bolo ťažké. Ale u mňa sa to odvíja aj od toho, či vidím do publika. A dnes to bolo ťažké aj preto, lebo mi svetlá svietili rovno do tváre a nevidel som, či sú ľudia znudení, či sa usmievajú, alebo nie, či tam vôbec sú a podobne. Je to naozaj dôležité, aby som mal spätnú väzbu.

Napriek tomu to na tvojom výkone nebolo poznať.

To som rád.

Peter Zemaník

Znamená to, že keď ideš ako pesničkár na pódium s kožou na trh, musíš vždy spievať o život?

Vieš, snažím sa. Ale tohto roku sa mi to prihodilo doslova. Bol som aj s priateľkou na dovolenke na Slovensku. V okolí Terchovej. A práve v deň, keď tam na jedného z turistov zaútočil medveď. Samozrejme, že sme sa pýtali miestnych, čo robiť. Povedali – spievajte si. Nuž a keď sme na druhý deň išli na túru do lesa, tak som vo svojich 35-tich rokoch po prvý krát spieval, napriek tomu, žeby som to bol potreboval, doslova o život. Bolo to nádherné. Napriek tomu, že to teraz v M-klube rozprávam ako humornú historku, tak ja som sa reálne bál.

Poézia a pesničky. MFP a tvoje účinkovanie tu. Ako spájaš

poéziu a pesničky? Vnímaš to ako dôležité spojenie? Inšpiruje ťa poézia, alebo ty sám tvoríš poéziu?

Asi by som svoju tvorbu neoznačoval, ako poéziu, lebo si nechcem nič nahovárať. Možno, ale, že to tak pôsobí. Čo ma teší. Ak si odmyslím tú hudbu, možno je z toho celkom pekná básnička. Aj keď si myslím, že som tu bol dnes tak trochu nepatrične, myslím si totiž, že je oveľa viac autorov, ktorí sú poetickejší než ja. Mám rád hlbokomyseľné básne.

A prišiel by si sem napriek tomu znovu?

Zahrať?

Zahrať. Alebo len tak počúvať interpretov poézie.

No, zahrať určite. A poéziu vnímam skôr ako tvorbu než interakciu. Ak

by to bola súťaž autorská, tak by som prišiel určite aj počúvať. Hoci, bol by som rád, keby som sa zmýlil.

No, prosto, závrat...

Jiří Pejla

**Některé věci často
přehlédneme, nebo
zapomeneme, jak jsou
pro nás důležité**

Marek Adamík

Obraz, či text? Nebo snad text, či obraz? Návštěvníka, který od 17. října do 23. listopadu navštíví Krajskou knihovnu Františka Bartoše ve Zlíně a pozastaví se nad vystavenými díly ve vstupní hale, možná spontánně napadne otázka, zda bylo první vejce, nebo slepice. Jiří Pejla, jehož básnické texty doprovázejí fotografie grafika a fotografa Pavla Falátka, v tom má jasněji. Jde o symbolický rozhovor dvou přátel, kteří se v tvorbě navzájem obohacují a inspirují. A jestli byl na počátku text, nebo obraz, není podstatné...

Výstava nese název Duetina. Co návštěvníkům představuje?

Jde o výstavu, která se pod stejným názvem nedávno uskutečnila již v Plzni, v mém rodném městě, kde dnes žije a tvoří Pavel Falátek. Ten minulý rok oslavil sedmdesát let a výstava zrcadlí nejenom jeho výtvarnou tvorbu, ale také naši dlouholetou spolupráci. V průběhu času z ní vzešly tři publikace – Žalmúzie, Duetina, podle které je výstava i pojmenovaná, a loni vydaná Plzeňská duetina, představující jakýsi výběrový soubor z předchozích dvou knížek. Kromě toho jsme spolupracovali na řadě kalendářů.

Jak vaše spolupráce vznikla?

S Pavlem Falátkem se známe od mládí. Kdysi jsem ho požádal o pomoc s výzdobou evangelického kostela ve Zlíně, ale skutečnou spolupráci jsme navázali až ve chvíli, kdy jsem se začal zabývat žalmi a pro potřeby nového evangelického zpěvníku je přebásňoval a rytmizoval. Falátkovi se upravená podoba textů natolik líbila, že se mne zeptal, jestli by jimi mohl doplnit své fotografie. Tak byly položeny základy Žalmúzií – jejich obsahem se staly fotografie a přebásněné žalmi a básně. Naše spolupráce přitom nespočívala v tom, že by mé texty doplňovaly fotografie, či naopak. Jde o dva samostatné pohledy umístěné vedle sebe, rozhovor dvou přátel, které něco spojuje. Jsou to prostě duetina. Proto i ten název výstavy.

Co v Žalmúziích zachycují Falátkovy fotografie?

Asi to vypadá trochu neobvykle, ale v podstatě jde o fotografie žaluzií, které mají reprezentovat jakousi oponu, za níž se děje něco pro nás

neznámého, něco od nás odděleného, jen tušeného. Slyšíme, co žalmista říká, ale to, co ve skutečnosti prožil, jen tušíme. Něco je naznačeno jen mezi řádky, doslova jen mezi škvírami v žaluziích, které neumožňují poznat vše. Pavel fotografie vytvářel způsobem, že byl celou dobu ve svém ateliéru, který měl stažené žaluzie, a když zahlédl nějaký zajímavý obraz nebo ho zaujal nějaký detail či souhra stínů a světla, vzal fotoaparát a zaznamenal to. Vytvořil tak stovky fotografií. Pro Žalmúzie pak vybral výtvarně nejpůsobivější.

Vaše spolupráce s Pavlem Falátkem má více podob. Nejde pouze o nahodilé spojování obrazů a básní...

Duetina, naše druhá kniha, vznikla odlišným způsobem. Zahrnuje krátké příběhy, které se skutečně staly, a já cítil vnitřní potřebu je zaznamenat. Některé věci totiž často přehlédneme, nebo zapomeneme, jak jsou v našich životech důležité – a tento charakter mají i publikované příběhy. Pavel se jimi nechal inspirovat a do písku pak kreslil různé znaky, které ho v souvislosti s jednotlivými příběhy napadaly. Ty pak zachycoval ve svých fotografiích. Výstava, která je průřezem celou naší spoluprací, zahrnuje i tato díla. Jejich smyslem je motivovat ke krátkému zastavení, chvíli s vystavenými díly pobýt a třeba se jimi nechat inspirovat.

Zmiňoval jste se o společné tvorbě kalendářů. Ta zahrnuje díla ze zmíněných publikací, nebo jde ještě o nějaké další podoby vaší tvorby?

Některá díla z kalendářů se objevují i v knihách, ale obsahují i obrazy a texty, které jinde k vidění nejsou.

Každý kalendář měl tematické zaměření, obvykle šlo o různé přírodní motivy, což je i jeden z charakteristických rysů Falátkovy tvorby – vidět v přírodě obrazy. I tady platí, že jde o rozhovor dvou přátel, obraz není ilustrací k textu a text nepopisuje obraz. Někomu více řekne text, někomu obraz, jindy výsledný dojem vznikne až vzájemným působením obou forem. V tomto případě mi Pavel posílal fotografie, já si k nim sedl a v textu ztvárnil asociaci či myšlenku, jež ve mně konkrétní fotka vyvolala. Když to tedy shrnu, s Pavlem Falátkem nás spojuje dívání se kolem sebe, pozorování světa okolo nás. Pavel je schopen něco jedinečného vidět i v prasklině stromu, já tuto jedinečnost nacházím v příbězích, každodenních událostech. Říkám tomu jedinečnost okamžiku, jedinečnost místa.

Přinesla vernisáž nějaké překvapení?

Za zmínku určitě stojí, že výstavu uvedl zlínský básník Vít Kolmačka a texty hudebně doprovodil varhaník, klavírista a mistr improvizace Ladislav Moravetz. Představil jsem také kalendář, pro nějž jsem se nechal inspirovat českou krajinou a napsal k němu pověst, ve které jsem použil devadesát názvů českých hor a kopců. Chtěl jsem tím vyjádřit úctu a obdiv k jazyku a lidem, kteří takové názvy vymýšleli. Třeba nám to pomůže vidět zemi, kde žijeme, jejich očima.

Duše svobodná je a verše znějí ve sklepení

Slyším verše znít a přítomí sálu příjemně mě konejší, že oddám se až snění. Pročtené přednesy jsou živou vodou mezi kamením. Najednou mě nohy nesou za obzor a má duše už tu ve sklepení není, jsem unesen tam k obloze, kde hory a lesy šumí, i když se znovu v myšlenkách vracím, poezie nese mne na místa, kam žádné pevné zdi nesmí. Ta volnost je tu i tam nahoře, nemohu jinak, než otevřít srdce a ono letí.

Aleš Linduška

A jsem daleko od vás a přitom stále tady, kráčím po pasekách a nahlížím v hluboká údolí. Znovu jsem tam za Soláněm, kde verše starých bardů znějí. Tam v korunách stromů jsem své trýzně zapomněl a znovu stal se zbojníkem se srdcem divokým. Touha žít a porazit tu zubatou je v každém nesmrtelném verši, touha popřít čas a stále jít a být mlád, i když roky odvál severák, být silný duchem svým, verše znovu ženě psát, ta sluncem bude vždy, když zamračí se obzor. Ale vrací mne to zpátky k lampičkám, k porotě a uzardění, je třeba ještě bodovat a neprosnit to věčné světa zápolení.

Báseň spěje k rozuzlení, ten důraz a gradace a verše pevně, zvučně znějí. Však přemohl mne sen a nohy nesou mne zas kamsi nad prosté dění. Tanečnice černá nad Rožnovem svoje svahy v mlžné dálce nabídne mi a ty dva světy jako jeden teď před očima se mi chvějí, jsem tam nahoře, nebo dole ve sklepení? Duše brání se uzamčení a chce se nést na křídlech holubích.

A přece jen je konec, každé verše jednou dozní a rozhodni, prostý osude, zda jsme tu k odvaze své, či k prostému zápolení. Mně už je jasno, já povznesen jsem se vrátil do sklepení, ale duše svobodná je, tu nelze lapit ani schovat pod kameny.

TIRÁŽ

Festivalové listy 59. ročníku Mezinárodního festivalu poezie

Šéfredaktor: Karel Prokeš / **Redaktoři:** Jiří Jurečka, Marek Adamik, Peter Zemaník, Aleš Linduška, Erik Zabruček, Karolína Vlčková-Zabručková, Matej Čertík / **Sazba, grafika:** Ondřej Smolka / **Fotografie z festivalu:** Zdeněk Smolka

Zlínský kraj
Kraj bez hranic

